

Бесіда на тему:

*« Насилля та його
прояви»*

Мета: *З'ясувати суть поняття насильства. Розвивати знання про відповідальність своїх дій, вчинків, розвивати вміння брати приклад з хорошої поведінки людей. Надати інформацію про те, як можна захистити себе, свою гідність і свої права, але розкрити питання нерозривної єдності прав і обов'язків.*

Обладнання: *Конституція України, Кримінальний кодекс України, Конвенція ООН про права дитини, плакати « Структура заняття», « Правила групи», « Наші очікування», аркуші паперу, фломастери, маркери, роздатковий матеріал, стікери.*

Хід проведення:

1. Вступне слово (5 хв)

- Добрий день дорогі друзі. Я рада бачити вас в нашому дружньому колі. Тема нашого сьогоднішнього заняття – тренінгу непроста і дуже актуальна. Розпочнемо його такими словами Олени Більської.

*Я маю право жити на землі.
Творити, дихати, учитись.
Примножувать багатства всі її,
Своєю Україною гордитись.
Я маю право Україну восхвалять,
Боротися за неї, і за честь стоять.
Безкрайнії поля її любити,
І щовести журавликів із вирію зустріти.
Я маю право на веселку й на весну,
На щедру осінь і на тепле літо,
На зиму, так безмежно чарівну.
І на лани із стиглим житом.
На золотаве сонце в небесах, що щедро Україну зігріває.
На соловейка спів в гаях,
І на любов батьків, безмежну і безкраю.*

Метою даного заняття - тренінгу є:

- ознайомитись з суттю поняття насильства,
- отримати учасникам знання з права,
- відпрацювання власної активної позиції, яка є основою реалізації своїх прав у житті.

2. Вправа « Знайомство» (5 хв)

Мета: підвищити рівень згуртованості групи, надати можливість учасникам проявити індивідуальність.

1. Ведучий пропонує учасникам по черзі назвати своє ім'я та своє захоплення. Наприклад: « Я – Андрій, люблю грати в шахи», а іншим учасникам підтримати повідомлення таким чином: у відповідь на кожну фразу інші учасники вигукують « І це – здорово!», водночас піднімаючи великий палець.
2. Після завершення ведучий проводить обговорення.
  - що ви відчували під час виконання вправи?
  - Як на вашу думку, чи є зв'язок між тим, як ми вітали один одного і темою нашого заняття?

3. Вправа « Правила» (5 хв)

Мета: повторити правила, створити доброзичливу атмосферу.

1. Ведучий звертає увагу учасників на плакат « Правила групи» і запитує: « В чому необхідність кожного з цих правил?»
2. Ведучий пропонує учасникам відповісти на запитання: Який зв'язок існує між поняттями « Правила», « Право» і « Обов'язок»?

Важливий висновок: *правила, які є певними нормами поведінки людей, описують все те, що людина має право робити і як діяти там, де є ці правила.*

4. Вправа « Очікування» (5 хв)

Мета: визначити очікування учасників від заняття.

1. Ведучий запрошує учасників записати свої очікування на маленьких клейких різнокольорових «долоньках» і по черзі зачитати і розповісти, чому їх цікавлять саме ці питання? («долоньки» прикріплюються до плакату)
2. По завершенню ведучий проводить обговорення: Як на вашу думку, про що свідчать наші очікування?

5. Інформаційне повідомлення « Що відбувається сьогодні» (10 хв).

Прояви насильства супроводжують людство з давніх давен. Упродовж тисячоліть одна людина кривдить іншу людину, чинить насильство щодо неї. У світі постійно відбуваються війни, напади на людей, дискримінація, приниження. Ми вже звикли сприймати насильство, як щось неминуче. Але ж прояви насильства порушують права людини, принципи вільного та справедливого існування.

І коли насильство чиниться поруч з нами, чи у нас в домі, в школі, на вулиці, ми можемо зупинити його.

Іноді ми не усвідомлюємо, що втягнуті в коло насильства, бо можемо не знати, що певні насильницькі акти щодо нас порушують наші права, честь та гідність, не знаємо своїх прав, як захистити себе.

Що ж таке насильство? Це дії, які робить одна або кілька осіб і які:

- чиняться зумисно і спрямовані на досягнення певної мети;
- спричиняють шкоду (фізичну, моральну, матеріальну) іншій особі;
- порушення права і свободи цієї особи;
- унеможливають ефективний самозахист потерпаючих від насильства (той, хто чинить насильство, має значні переваги: фізичні, психологічні, матеріальні, адміністративні тощо).

Найбільш ганебне і недопустиме – насильство над дітьми.

Ось низка фактів записаних в нашому місті з вуст ваших однолітків:

- Школярка із сльозами розповідає іншим дітям: « мама мене просто уб'є, якщо дізнається, що я загубила шарф, який вона подарувала»;
- Дівчинка цілий день переживає, що у неї відірвався гудзик, тому що вдома її покарають – вона боїться матері;
- Батько бив дитину велосипедними спицями (залишилися сліди на ногах);
- Хлопчик закриває руками голову, а інших дітей обов'язково б'є по голові – хоче, щоб їм було так же погано й боляче, як йому, коли його б'ють батьки;
- Батько б'є сина за оцінки: хлопчик в школі поводить себе нахабно і зухвало і в той же час він стає блідим від будь – якого зауваження;

Нормальні « не п'яні, не обкурені люди, які не б'ються», для таких дітей можуть бути тільки десь в іншому світі, інопланетному. Ці люди красиві, світлі, добрі... (з дитячих малюнків)

Відзеркалене в цих реальних фактах життя ще раз змушує задуматися: як живемо? Як ставимося один до одного? Близькі, дорогі люди, що змушує їх бути такими жорстокими? Чому любов, доброту, терпіння пускають під укіс, і навіть до дітей при цьому немає пощади – над ними знущаються, їх б'ють, вони виростають душевно

пораненими, понівеченими... У дітей зникає відчуття захищеності, вони губляться в цьому світі.

Тому проблема сімейного насильства на сьогоднішній день є дуже гострою.

6. «Мозковий штурм» (практична робота в групах) (30 хв)

Мета: зорієнтувати учасників на пошуки значущих для них способів просвітницької діяльності, формування в них приймати нестандартні рішення, знаходити шляхи вирішення.

1. Ведучий об'єднує учасників у чотири команди (*можна шляхом жеребкування; різнокольорові кульки; пори року та інше*) пропонуючи дати відповідь на запитання:
  - Які дії дорослого вважаються насильницькими по відношенню до дитини?
  - Який документ захищає права дитини і що це за статті?
  - Що потрібно враховувати соціальним педагогам, психологам при роботі з дітьми – жертвами домашнього насильства?
  - В яких формах проявляється жорстоке ставлення до дитини?
2. Види робіт : колаж, мальований плакат, телеграма, пам'ятка, мультимедійна презентація та інше.
3. Презантація робіт.
4. По завершенні презентації ведучий проводить обговорення:
  - Що ви дізнались під час виконання вправи?
  - Що ви можете зробити для захисту своїх прав?
5. Всі пропозиції записуються на ватмані, який потім вивіщується на дошку.

1. Вправа « Твій порадник» (10 хв)

Мета: ознайомити учасників з роботою і функціями служб, які можуть допомогти їм у захисті прав. Навчити підлітків розробляти «свій порадник»

- Служба у справах неповнолітніх;
- Органи опіки і піклування;
- Відділи районної адміністрації, що займаються проблемами дітей;
- Соціальна служба для молоді;
- Медичні установи;
- Відділ освіти;

- Громадські організації (районна дитячо – юнацька громадська організація «Веселка»)
- Центр позашкільної роботи дітей та юнацтва;
- РАГС;
- Кримінальна міліція у справах неповнолітніх;
- Притулки для неповнолітніх, служби у справах неповнолітніх.

2. Вправа « Пам'ятка» (10 хв)

Мета: закріпити в учасників знання, отримані в ході заняття, зв'язати їх з власним життям.

- Немає виправдання бездушності, цинізму, агресивності, фантастичній жорстокості. І щоб не потонути в хвилях негативних емоцій гніву, незадоволеності життям, які накладаються на не зовсім здоровий соціальний фон, ми закликаємо всіх батьків берегти в собі людське, поважати в собі людину. Хай сім'я буде для дитини взірцем людяності, доброти і любові.
- І тоді нам не треба буде наголошувати на правах дитини, бо їх ніхто не буде порушувати, а обов'язки батьків по стану утримання і виховання дітей будуть сприйматися не як обтяжливий тягар, а як органічний прояв любові до дитини, підтримки в ній людської гідності та самоповаги.

Для цього сьогодні ми виготовимо «Пам'ятку для батьків» та « Пам'ятку для дітей» яку потім використаєте в своїх шкільних дитячих колективах.

(додаток 3) . Практична робота в групах. Пропозиції підсумовуються і записуються на ватмані.

3. Вправа - підсумок « Дай мені руку» (5 хв)

1. Ведучий пропонує учасникам на ще одній « дорослій долонці» дати відповідь на запитання:

- Що ви думаєте про проведене заняття?
- Що було для вас важливим?
- Чому ви навчилися?
- Що вам сподобалось?
- Що не вдалося з'ясувати?

2. Ведучий пропонує учасникам зачитати написане і прикріпити на плакаті «Очікування» велику долоньку біля своєї маленької долоньки.
- Дитина і насильство. Любов і жорстокість. Надія і відчай. Які протиріччя, що стоять на важилах.

Ми всі інтуїтивно тягнемось до світлого в цьому світі. Тож нехай ваш улюблений світ буде яскравим, різнокольоровим, світлим.

*Мій улюблений світ -
Без насильства,
Без жорстокості, болі і зла,
Де народом заспівана пісня
Містить тільки хороші слова.
Мій улюблений світ – без насильства,
Де немає страждання й війни,
Де розквітла калина барвиста,
Й голосінь не почувши сумних.
Мій улюблений світ – це не казка,
А реальне щасливе життя,
Бо звільнивши наш світ від насильства,
Можна сміло іти в майбуття.
І коли на теренах країни
Без страждань заживе кожне місто,
Скажуть люди всієї країни:
Україна – це світ без насильства*

- На цьому наше заняття – тренінг закінчено. До нової зустрічі.

ЖОРСТОКЕ СТАВЛЕННЯ ДО ДИТИНИ ПРОЯВЛЯЄТЬСЯ В ТАКИХ ФОРМАХ:

- Поводження з дітьми, як із слугами;
- Покарання, поводження, як з підлеглими;
- Відмова повідомляти про рішення, що стосується опікунства.
- Погрози: *кинути дитину; завдання фізичної шкоди; заточення; самогубство;*
- Емоційне насильство: *приниження, використання скарг; використання дітей в якості довірених осіб; непослідовність; несправедливість;*
- Ізоляція, контролювання взаємовідносин з однолітками (*дорослими, братами, сестрами, другого з батьків, бабці чи дідуся*);
- Використання громадських установ, загрози покарання Богом, судом, міліцією, школою, спецшколою для підлітків, притулком, родичами та психіатричною лікарнею;
- Економічне насильство: незадовольняти основні потреби, контролювати поведінку за допомогою грошей; витрачати сімейні гроші; не підтримувати дитину; використовувати дітей як засіб економічного торгу при розлученні.

Фізичне насильство, емоційне насильство, ізоляція, економічне насильство – це соціальні біди, які крадуть дитинство, роблять дитину передчасно дорослою, перекреслюють людське в людині !

Основним правовим документом, що захищає дитину від жорстокої поведінки, є Конвенція ООН « Про права дитини», яка передбачає в своїх статтях:

Ст.16

Захист від свавільного , незаконного втручання в особисте життя дитини, від зазіхань на її честь та репутацію.

Ст. 6

Максимально можливе забезпечення здорового розвитку дитини

Ст. 24

Забезпечення заходів для боротьби з хворобами та недоїданням.

Ст.27

Визнання права кожної дити на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального та соціального розвитку.

Ст.34

Захист дитини від сексуального домагання.

Ст. 37

Захист дитини від інших форм жорстокої поведінки.

Ст.39

Заходи допомоги дитині, що стала жертвою жорстокої поведінки.

Дії дорослого вважаються насильницькими над дитиною, якщо:

- Дорослий б'є або лає дитину, бо в нього (дорослого, а не дитини) виникали проблеми;
- Дитина вчинила щось не так, виявила зайву самовпевненість або сказала щось недоречно, а дорослий її образив, принизив;
- Дорослий не вислухав дитину;
- Дитині не забезпечено реалізацію фізичних потреб (у їжі, одязі, гігієні, медичному обслуговуванні);
- Дитина позбавлена можливості реалізації духовних потреб (в освіті, книгах, спілкуванні та розумінні);
- З дитини знущаються, ображають чи принижують її;
- Дитиною маніпулюють для вирішення власних потреб. Отримання вигоди;
- Дитині прищеплюють шкідливі звички, знайомлять із негативними сторонами життя (алкоголь, тютюнопаління, наркотики, парнографія)

Пам'ятка для батьків

1. Пам'ятайте, що першим університетом життя для дитини є та сім'я, в якій народилася дитина. Завдання обох батьків полягає в тому, щоб створити в сім'ї атмосферу любові, довіри, духовного настрою та комфорту.
2. Пам'ятайте, що фізичне покарання – це показник не тільки вашої слабкості, розгубленості, безсилля, а й педагогічного безкультур'я. Ремінь вбиває в дитячому серці витонченість, розбещує її, одурманює отрутою.
3. Не дивіться на дитину як на особисту власність. Ви дали дитині фізичне тіло, а душа її належить світові. Сприймайте дитину як особистість – єдину, унікальну і неповторну.
4. Не виражайте часто свого незадоволення, критики – це тільки породжує антагонізм в стосунках дітей і батьків.
5. Давайте дітям можливість відчувати Ваше визнання і схвалення.
6. Ніколи не старайтесь запевнити дитину в тому, що вона погана.
7. Будьте тактовними в стосунках з дітьми.
8. Давайте приклад емоційного самоконтролю і витримки.
9. Показуйте приклад позитивних дій та вчинків дітям не на словах, а в конкретних справах.
10. насильство над дітьми – це протиприродний акт, який забороняється законом.

Пам'ятка дітям

1. **Пам'ятайте**, що насильство над вами, здійснене вашими батьками, не є нормою життя. **Насилля – неприпустима річ у стосунках людей.**
2. **У сім'ї** ви маєте право на те, щоб до вас ставилися з повагою, не ображали.
3. **Пам'ятайте необхідні правила безпеки:** зокрема, не варто тут же кидатися на допомогу, коли тато б'є маму, особливо коли він – з небезпечними предметами в руках; ваше завдання – якомога швидше покликати на допомогу дорослих, які краще знають як діяти за таких обставин.
4. **Ви** маєте право на захист, якщо навіть найрідніші люди принижують вашу гідність.
5. **Поділіться** своїми проблемами з учителем, класним керівником, соціальним педагогом; зверніться до міліції.
6. **Не вірте** у погрози з боку кривдників.
7. **Ви маєте право** висловлювати і відстоювати свою думку. Чітко однозначно висловлюйте осуд щодо насильницької поведінки взагалі.
8. **Знайте**, коли вас постійно контролюють, принижують, примушують до чогось, використовують в спілкуванні з вами лайливі слова – **це насильство.**
9. **Не вважайте**, що ви заслужили таке ставлення з боку дорослих. Ніхто, в тому числі ваші батьки, рідні, не мають права принижувати вас, поводитись жорстоко стосовно дитини – це карається законом. В сімейному кодексі (ст. 150, ч.7) написано: « Забороняються фізичні покарання дітей батьками та інші види покарань, які принижують людську гідність. Дитина може подати позов до суду, до громадських організацій, якщо виховання не належне».
10. **Навчіться** розрізнити поняття « Добро » і « Зло ». **Все, що принижує людську гідність – є зло, все, що звеличує гідність людини – Добро.**